Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN MÄÄRÄYS (ensimmäinen jaosto)

10 päivänä tammikuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Lausunnon antamisen raukeaminen

Asiassa C-169/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Court of Appeal (ylioikeus, Irlanti) on esittänyt 23.2.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 2.3.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Atif Mahmood,

Shabina Atif,

Mohammed Ahsan,

Mohammed Haroon,

Nik Bibi Haroon ja

Noor Habib ym.

vastaan

Minister for Justice, Equality and Law Reform,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot, varapresidentti R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Rosas, L. Bay Larsen ja M. Safjan,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Atif Mahmood ja Shabina Atif, edustajinaan U. O'Brien ja C. Sinnott, solicitors, C. O'Dwyer, SC, ja D. Leonard, BL,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

– Mohammed Ahsan, edustajinaan U. O'Brien ja C. Sinnott, solicitors, C. O'Dwyer, SC, ja S. Michael Haynes, barrister,

– Mohammed Haroon ja Nik Bibi Haroon, edustajinaan S. Kirwan, solicitor, M. Lynn, SC, ja A. Lowry, BL,

– Noor Habib, edustajinaan E. Larney, solicitor, M. Lynn, SC, ja A. Lowry, BL,

– Irlanti, asiamiehinään M. Browne, G. Hodge ja A. Joyce, avustajinaan M. Collins, SC, ja S. Kingston, BL,

– Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja R. Kanitz,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään S. Brandon ja R. Fadoju, avustajanaan D. Blundell, barrister,

– Euroopan komissio, asiamiehinään J. Tomkin ja E. Montaguti,

kuultuaan julkisasiamiestä,

on antanut seuraavan

määräyksen

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL 2004, L 158, s. 77 ja oikaisut EUVL 2004, L 229, s. 35 ja EUVL 2005, L 197, s. 34) 5 artiklan 2 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Atif Mahmood, Shabina Atif, Mohammed Ahsan, Mohammed Haroon, Nik Bibi Haroon ja Noor Habib ym. ja Minister for Justice, Equality and Law Reform (oikeus-, tasa-arvo- ja lakiuudistusministeri, Irlanti, jäljempänä ministeri) ja jossa on kyse Mahmoodin, Ahsanin, Haroonin ja Habibin perheenjäsenten esittämien viisumihakemusten käsittelyajasta.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

3 Mahmood, Ahsan, Haroon ja Habib, jotka ovat Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia, nostivat 16.11.2015, 18.3.2016, 21.12.2015 ja 16.12.2015 kukin ministeriä vastaan High Courtissa (ylempi piirituomioistuin, Irlanti) kanteen sen johdosta, että heidän perheenjäsentensä – jotka ovat Pakistanin islamilaisen tasavallan ja Afganistanin islamistisen tasavallan, eli kolmansien valtioiden kansalaisia – maahantuloviisumeiden käsittely Irlantiin pääsemiseksi oli heidän mukaansa viivästynyt.

4 High Courtin (ylempi piirituomioistuin, Irlanti) hyväksyttyä nämä kanteet ministeri teki valitukset Court of Appealiin (ylioikeus, Irlanti), joka päätti yhdistää asiat niiden käsittelemiseksi yhdessä.

5 Mahmood on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, jonka vakituinen asuinpaikka on mainitussa valtiossa, ja hän on ollut vuodesta 2013 lähtien naimisissa Pakistanin kansalaisen Atifin kanssa. Mahmoodin aikomuksena oli mennä Irlantiin vaimonsa kanssa, ja niinpä hän haki tälle 9.7.2015 maahantuloviisumia Irlannin konsulaatista Karachissa (Pakistan). He molemmat ovat asuneet Pakistanissa tuosta lähtien odottaessaan mainitun hakemuksen ratkaisemista.

6 Ahsan on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka on työskennellyt Irlannissa vuoden 2015 toukokuusta lähtien. Vuoden 2012 kesäkuussa hän meni naimisiin Pakistanissa Pakistanin kansalaisen Malaika Gulshanin kanssa, ja hänellä on poika tämän kanssa. Gulshan haki 7.8.2015 maahantuloviisumia itselleen ja pojalleen Lahoren (Pakistan) arviointikeskuksesta.

7 Mohammed Haroon on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka pitää pikaruokalaa Irlannissa ja joka on ollut naimisissa Afganistanin kansalaisen Nik Bibi Haroonin kanssa vuodesta 2013 lähtien. Viimeksi mainittu haki 4.6.2015 Irlannista asianajajiensa välityksellä maahantuloviisumia kyseiseen jäsenvaltioon pääsemiseksi muuttaakseen puolisonsa luokse.

8 Habib on Yhdistyneen kuningaskunnan kansalainen, joka on asunut Irlannissa vuoden 2015 helmikuusta lähtien toimien itsenäisenä ammatinharjoittajana. Hän on syntynyt Afganistanissa 1968. Hän meni naimisiin ensimmäisen kerran 1990, ja tuosta avioliitosta on kolme lasta. Abu Dhabissa (Arabiemiirikuntien liitto) sijaitsevalle Irlannin viisumitoimistolle esitettiin kesäkuussa 2015 hakemus maahantuloviisumin myöntämiseksi Habibin äidille, ja lisäksi hänen kahden poikansa ja neljän lapsenlapsensa lailliset edustajat esittivät Irlannissa hakemukset maahantuloviisumien saamiseksi.

9 Pääasian kantajat väittävät, että pääasiassa kyseessä olevien viisumihakemusten käsittelyaikojen pituus muodostaa direktiivin 2004/38 5 artiklan 2 kohdassa säädettyjen vaatimusten rikkomisen.

10 Ministeri puolestaan katsoo ensinnäkin, ettei mainittujen hakemusten käsittelyaika ole kohtuuttoman pitkä, koska se on oikeutettu tarpeella suorittaa varmistuksia ja tarkastuksia petosten, oikeuksien väärinkäytön tai lumeavioliittojen havaitsemiseksi. Ministeri korostaa tästä, että Irlannissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa on rikollisverkostoja, jotka helpottavat lumeavioliittoja, ja voitontavoittelutarkoituksessa toimivia yrityksiä, jotka helpottavat unionin kansalaisten tuloa Irlantiin niin, että tämän keinotekoisena tarkoituksena on yksinomaan unionin oikeuteen perustuvan velvoitteen syntyminen.

11 Ministeri katsoo myös, ettei pääasiassa kyseessä olevien viisumihakemusten käsittelyaika ole kohtuuttoman pitkä, koska se on oikeutettu tarpeella suorittaa perusteellisia turvallisuuteen liittyviä tarkastuksia terroristi-iskujen vaaran ehkäisemiseksi silloin, kun kyseessä olevat henkilöt tulevat kolmansista valtioista, joihin liittyy erityisiä huolenaiheita, kuten käsiteltävässä asiassa.

12 Ministeri korostaa myös sitä, että tämän kaltaisissa kolmansissa valtioissa asuvien unionin kansalaisten puolisoiden esittämien viisumihakemusten määrä on kasvanut erittäin huomattavasti. Kyseinen määrä kasvoi 1 417 prosentilla vuosina 2013–2015, ja hakemusten määrä oli vuonna 2013 663, kun niitä vuonna 2015 oli 10 062. Ministerin mukaan tällainen odottamaton hakemusten määrän kasvu oikeuttaa viisumihakemusten käsittelyajan pitenemisen.

13 Ministeri väittää myös, että pääasian kantajat eivät voi vedota direktiivin 2004/38 5 artiklan 2 kohtaan ennen kuin varmistukset ja tarkastukset on suoritettu. Sen, joka hakee viisumia unionin kansalaisen perheenjäsenelle, on osoitettava sellaisen todellisen perhesuhteen olemassaolo, joka oikeuttaa oleskeluoikeuden myöntämisen perheenjäsenelle, joka on kolmannen valtion kansalainen, ennen kuin hän voi vedota mainittuun säännöksen.

14 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tämä puolustusargumentti on hylättävä, sillä todellinen kysymys on sen ratkaiseminen, muodostavatko viivästykset pääasiassa kyseessä olevien kaltaisten maahantuloviisumihakemusten käsittelyssä mainitun säännöksen rikkomisen, ja voidaanko ne oikeuttaa esitetyillä olosuhteilla.

15 Mainitun tuomioistuimen mukaan maahantuloviisumihakemuksen käsittelyn viivästyminen jopa kahdella vuodella muodostaa lähtökohtaisesti direktiivin 2004/38 5 artiklan 2 kohdan rikkomisen. Se myös epäilee sitä, että tällainen viivästys voitaisiin oikeuttaa ministerin esittämillä perusteilla, koska mikäli tämä olisi mahdollista, unionin lainsäätäjä olisi säätänyt siitä nimenomaisesti mainitussa direktiivissä.

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa myös, että ministerin käsiteltävänä on tällä hetkellä noin 7 300 vireillä olevaa maahantuloviisumihakemusta ja että sen käsiteltävänä olevan oikeudenkäynnin ratkaisulla on vaikutusta kaikkiin noihin hakemuksiin.

17 Tässä tilanteessa Court of Appeal päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Jollei kysymyksissä 2, 3 ja 4 kuvatuista mahdollisista oikeuttamisperusteista muuta johdu, rikkooko jäsenvaltio direktiivin 2004/38/EY 5 artiklan 2 kohtaan sisältyvää vaatimusta myöntää viisumi mahdollisimman pian unionin kansalaisen, joka käyttää oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen kyseisen jäsenvaltion alueella tai aikoo käyttää tällaista oikeutta, aviopuolisolle ja muille perheenjäsenille, kun viisumihakemuksen käsittely on viivästynyt ja kestänyt yli 12 kuukautta?

2) Ovatko viisumihakemuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaisessa käsittelyssä tai muussa ratkaisemisessa ilmenevät viivästykset, jotka johtuvat tarpeesta varmistaa erityisesti hakijan taustan tarkastuksilla, ettei hakemusta ole tehty vilpillisessä tarkoituksessa tai ettei kyseessä ole oikeuksien väärinkäyttö, ja muun muassa selvittää, ettei kyseessä ole lumeavioliitto, oikeutettuja joko direktiivin [2004/38] 35 artiklan perusteella tai muutoin, jolloin nämä viivästykset eivät merkitse [mainitun direktiivin] 5 artiklan 2 kohdan rikkomista, sanotun kuitenkaan rajoittamatta vastausta kysymykseen 1?

3) Ovatko viisumihakemuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaisessa käsittelyssä tai ratkaisemisessa ilmenevät viivästykset, jotka johtuvat tarpeesta tehdä kattavia tausta- ja turvallisuustarkastuksia tietyistä kolmansista maista peräisin oleville henkilöille sellaisten erityisten turvallisuuteen liittyvien huolenaiheiden vuoksi, joita herää kyseisistä kolmansista maista saapuvien matkustajien yhteydessä, oikeutettuja joko direktiivin [2004/38] 27 tai sen 35 artiklan perusteella tai muutoin, jolloin nämä viivästykset eivät merkitse [mainitun direktiivin] 5 artiklan 2 kohdan rikkomista, sanotun kuitenkaan rajoittamatta vastausta kysymykseen 1?

4) Ovatko viisumihakemuksen 5 artiklan 2 kohdan mukaisessa käsittelyssä tai ratkaisemisessa ilmenevät viivästykset, jotka johtuvat tietyistä kolmansista maista, joihin katsotaan liittyvän todellisia turvallisuushuolenaiheita, tehtyjen viisumihakemusten määrän äkillisestä ja odottamattomasta kasvusta, oikeutettuja, jolloin nämä viivästykset eivät merkitse [direktiivin 2004/38] 5 artiklan 2 kohdan rikkomista, sanotun kuitenkaan rajoittamatta vastausta kysymykseen 1?”

Menettely unionin tuomioistuimessa

18 Irlanti on huomauttanut kirjallisen menettelyn kuluessa, että pääasiassa kyseessä olevista viisumihakemuksista on tehty hylkäävät päätökset maaliskuussa 2017. Näistä päätöksistä tehdyt valitukset on hylätty heinäkuussa 2017 Mahmoodin puolison osalta, joulukuussa 2017 Ahsanin puolison ja pojan osalta, helmikuussa 2018 Haroonin puolison osalta ja tammikuussa 2018 Habibin äidin, kahden pojan ja neljän lapsenlapsen osalta.

19 Tämän tiedon johdosta ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 101 artiklan 1 kohdan mukaisesti unionin tuomioistuimen kirjaaja pyysi 18.10.2018 päivätyllä kirjeellä ennakkoratkaisua pyytänyttä tuomioistuinta ilmoittamaan unionin tuomioistuimelle, oliko pääasian oikeudenkäynnin kohde lakannut vai oliko unionin tuomioistuimen vastaus edelleen tarpeen sen käsiteltävänä olevan oikeudenkäynnin ratkaisemiseksi.

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmoitti 31.10.2018 päivätyllä kirjeellä, että vaikka unionin tuomioistuimen vastaus ei ole tarpeen pääasian kantajien kannalta, se haluaa kuitenkin pysyttää ennakkoratkaisupyyntönsä, koska tällä vastauksella on vaikutusta tuhansille käsiteltävänä oleville asioille.

Ennakkoratkaisupyynnön tarkastelu

21 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklalla luotu menettely on unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla unionin tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita ne tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat (määräys 15.11.2017, Aranyosi, C-496/16, ei julkaistu, EU:C:2017:866, 22 kohta).

22 Sekä SEUT 267 artiklan sanamuodon että rakenteen perusteella ennakkoratkaisumenettely edellyttää siis, että kansallisessa tuomioistuimessa on todella vireillä riita-asia, jossa tämän on annettava ratkaisu, jossa otetaan huomioon unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisuasiassa antama tuomio (määräys 3.3.2016, Euro Bank, C-537/15, ei julkaistu, EU:C:2016:143, 32 kohta).

23 Ennakkoratkaisupyynnön perusteena ei nimittäin ole neuvoa-antavien lausuntojen esittäminen yleisistä tai teoreettisista kysymyksistä vaan oikeusriidan todelliseen ratkaisemiseen erottamattomasti liittyvä tarve (määräys 3.3.2016, Euro Bank, C-537/15, ei julkaistu, EU:C:2016:143, 33 kohta).

24 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupäätöksestä ilmenee, että pääasian oikeudenkäynti koski ministerin väitettyä viivästystä kyseessä olevien viisumihakemusten käsittelyssä ja että sillä pyrittiin velvoittamaan ministeri ratkaisemaan nämä hakemukset.

25 Koska kaikista pääasiassa kyseessä olevista viisumihakemuksista on tehty hylkäävät päätökset, jotka on riitautettu tuomioistuimissa nostetuilla valituksilla, joita ei ole hyväksytty, ja koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on täsmentänyt, ettei unionin tuomioistuimen vastauksella voi enää olla merkitystä pääasian kantajille, kuten tämän määräyksen 18 ja 20 kohdasta ilmenee, pääasian oikeudenkäynnillä ei enää ole kohdetta, ja täten esitettyihin kysymyksiin vastaaminen ei enää ole tarpeen.

26 Vaikka ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin, jonka tehtävänä on lähtökohtaisesti tehdä johtopäätökset viisumien hylkäämispäätöksistä ja erityisesti ratkaista, onko sen ennakkoratkaisupyyntö pysytettävä tai onko sitä muutettava tai onko se vedettävä takaisin, ei olekaan vetänyt ennakkoratkaisupyyntöä takaisin, käsiteltävänä olevassa asiassa on näin ollen todettava, ettei mainittuun pyyntöön ole aihetta vastata (ks. vastaavasti määräys 24.3.2009, Nationale Loterij, C-525/06, EU:C:2009:179, 11 kohta).

Oikeudenkäyntikulut

27 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on määrännyt seuraavaa:

Lausunnon antaminen ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Court of Appeal on esittänyt asiassa C-169/18 23.2.2018 tekemällään päätöksellä, raukeaa.

Allekirjoitukset